

1r Congrés d'ART i
Paisatge Vitivinícola

12 i 13 de juliol de 2007
Lavern (Subirats · Alt Penedès)

El paisatge com a identitat comercial

Ajuts i subvencions per a la millora del paisatge vitivinícola

1. Introducció

Amb l'acord de Berlín del 25 de març de l'any 1999 sobre la reforma de les principals polítiques i la reorganització de les finances comunitàries, el desenvolupament rural ha esdevingut el segon pilar de la Política Agrària Comuna (PAC).

Malgrat que l'activitat agrària és un element essencial de l'economia rural, per si sola no pot assegurar per el futur i la vitalitat d'un espai, el rural, que ocupa el 80% del territori europeu i que agrupa el 50% de la població de la Unió Europea.

Així, la reforma de Berlín de març del 1999 naixia amb la voluntat de reforçar el teixit econòmic i social de les zones rurals, evitant el despoblament a través de la creació de noves oportunitats laborals, afavorint una agricultura més respectuosa amb el medi ambient i millorant la competitivitat del sector agrari.

La concreció de l'aplicació dels instruments de política de desenvolupament rural es fa a través dels programes de desenvolupament rural.

2. El nou marc per al període programació 2007-2013

El Reglament (CE) 1698/2005, del Consell, de 20 de setembre de 2005, relatiu als ajuts a desenvolupament rural a través del Fons Europeu Agrícola de Desenvolupament Rural (FEADER), estableix les normes generals que regulen els ajuts comunitaris al desenvolupament rural, finançats per el nou fons esmentat, alhora que defineix els objectius de la política de desenvolupament rural a través dels 4 eixos següents:

Eix 1: Augment de la competitivitat del sector agrícola i forestal:

L'eix 1 estableix un seguit d'ajudes a favor de la competitivitat del sector agrícola i forestal que consistiran en:

- Mesures destinades a fomentar el coneixement i millorar el potencial humà.
- Mesures de reestructuració i desenvolupament del potencial físic i de foment de la innovació.
- Mesures destinades a millorar la qualitat de la producció i dels productes agrícoles.

Eix 2: Millora del medi ambient i de l'entorn rural:

L'eix 2 consisteix en un seguit d'ajudes destinades a la millora mediambiental i de l'entorn rural que es concretaran en:

1r Congrés d'ART i
Paisatge Vitivinícola

12 i 13 de juliol de 2007
Lavern (Subirats · Alt Penedès)

El paisatge com a identitat comercial

- Mesures destinades a la utilització sostenible de les terres agrícoles.
- Mesures destinades a la utilització sostenible de les terres forestals.

Eix 3: Qualitat de vida a les zones rurals i diversificació de l'economia:

L'eix 3 preveu un seguit de mesures destinades a la millora de la qualitat de vida de la població que viu zones rurals i alhora a la diversificació econòmica d'aquestes àrees:

- Diversificació de l'economia rural.
- Mesures de millora de la qualitat de vida a les zones rurals.

Eix 4: Leader:

L'eix 4 es configura com un eix metodològic i estableix l'enfoc LEADER que constarà dels següents elements:

- Aplicació de les estratègies de desenvolupament local i de cooperació interterritorial i transnacional.
- Funcionament dels grups d'acció local, adquisició de capacitat i animació del territori.

3. El Programa de Desenvolupament Rural de Catalunya 2007-2013

El PDR 2007-2013 a Catalunya tindrà una dotació de 1.016,72 M€, un 1,9% superior al del període 2000-2006. La UE hi aporta 272,59 M€, un 40% menys que en l'anterior període; el MAPA, 274,54 M€ (el 32,9% més); i la Generalitat de Catalunya 469,58 M€ (el 39,5% més).

Dels 1.016,72 M€ per al període 2007-2013, es destinaran a l'eix 1 d'augment de la competitivitat un 52,34% dels fons, a l'eix 2 de millora del medi ambient i de l'entorn rural un 29,52% i a l'eix 3 de qualitat de vida i diversificació un 12,58%, i el 3,39% restant a altres partides.

El nou programa de Desenvolupament Rural vol prioritzar aspectes fonamentals com la incorporació de joves, les inversions de modernització de les estructures de producció de les explotacions agràries, l'augment del valor afegit dels productes agrícoles i forestals i les ajudes agroambientals.

Dins de l'eix 1 d'augment de la competitivitat es destinaran 68 M€ a la instal·lació de joves agricultors (el 52,62% més que durant el període anterior), 120,12 M€ per a la modernització d'explotacions agràries (69,05% més), 149,5 M€ per l'augment del valor afegit dels productes agrícoles i forestals (el 14% més) i 125,5 M€ per infraestructures relacionades amb l'evolució i adaptació de l'agricultura i silvicultura (el 36,39% menys).

Dins de l'eix 2 de millora del medi ambient i de l'entorn rural es destinaran 170,02 M€ a les ajudes agroambientals (el 30,35% més que durant el període anterior). D'altra banda també s'ha de remarcar l'establiment de noves accions dirigides a la millora del paisatge.

Dins de l'eix 3 de qualitat de vida i diversificació es destinaran 34 M€ per la diversificació a activitats no agrícoles a l'explotació (el 23,32% més que durant el període anterior). Paral·lelament s'estableixen

1r Congrés d'ART i
Paisatge Vitivinícola

12 i 13 de juliol de 2007
Lavern (Subirats · Alt Penedès)

El paisatge com a identitat comercial

mesures dirigides a la diversificació de l'economia rural aprofitant les oportunitats i fortaleces dels diferents territoris de Catalunya.

4. Elements del PDR amb impacte en el paisatge

L'activitat agrària és un dels agents modelitzadors més important del paisatge rural des de l'antiguitat. En aquest sentit s'ha de fomentar el manteniment d'una activitat agrària adaptada al territori sempre d'una forma sostenible.

A nivell general gran part de les mesures que es defineixen a l'eix 1, van dirigides al manteniment de l'activitat agrària a través de la millora de la competitivitat de les explotacions, entre aquestes hi trobem la mesura d'incorporació de joves agricultors i la mesura de modernització d'explotacions agràries. A l'eix 2 trobem mesures que també van dirigides al manteniment de l'activitat agrícola en zones que tenen tot un seguit de dificultats específiques, com són les zones amb unes condicions climàtiques que dificulten el desenvolupament de l'activitat, entre aquestes mesures hi trobem les indemnitzacions compensatòries.

Més concretament, el nou programa de desenvolupament rural ofereix als agricultors de Catalunya diferents possibilitats per tal de portar a terme actuacions de manteniment dels paisatges característics d'algunes àrees i també de millora i/o foment de la integració d'elements agraris en d'altres.

A l'eix 2 i específicament dins de les ajudes agroambientals, s'inclouen actuacions que van dirigides al manteniment d'elements característics dels paisatges rurals especialment sensibles. Entre aquests hi trobem els paisatges d'agricultura mediterrània, que aprofiten gran part de vessants mitjançant murs de pedra seca, també els arbres que es troben en els marges dels cultius són característics i ajuden a rompre els paisatges continus de les valls. També es necessari fer esment a l'actuació agroambiental dirigida a la reducció dels tractaments químics al cultiu de la vinya que proporcionarà els elements de qualitat ambiental per tal d'incrementar valor paisatgístic d'aquestes àrees.

Paral·lelament també s'ha de fer referència a la mesura definida per tal d'ajudar a les inversions en les explotacions agràries dirigides al manteniment i millora del paisatge per a les zones de Xarxa Natura 2000. A través d'aquesta mesura es podran portar a terme les inversions no productives, que es realitzin com una acció correctora de l'impacte paisatgístic de les explotacions agràries i que reforcin el caràcter d'utilitat pública d'aquestes zones i que tinguin un marcat interès per la millora i conservació del paisatge rural. Les accions subvencionables són les següents:

- Conservació i manteniment d'edificis tradicionals agraris.
- Rehabilitació integral de marges de pedra seca en mal estat de conservació.
- Plantació d'arbres per la integració i/o ocultació dels edificis que suposin un impacte.
- Canvi o harmonització de sistemes de tancament.

Finalment també és important estimular el foment d'activitats turístiques basades en les potencialitats endògenes de les zones rurals, aprofitant el patrimoni cultural i natural. La mesura de l'eix 3 dirigida al foment d'activitats turístiques inclou ajudes per a cobrir l'establiment de rutes centrades en l'observació de la natura i d'aspectes ornitològics, també l'establiment de rutes de productes inclosos

1r Congrés d'ART i
Paisatge Vitivinícola

12 i 13 de juliol de 2007
Lavern (Subirats · Alt Penedès)

El paisatge com a identitat comercial

en DOP, IGP, ETG, DG i DO així com rutes per la difusió del patrimoni arquitectònic. D'altra banda, els nuclis rurals també són elements destacats de paisatge, en aquest sentit la mesura de conservació i millora del patrimoni rural ajudarà a estimular el desenvolupament d'una zona mitjançant la rehabilitació i promoció del patrimoni històric, arquitectònic i cultural. Aquest seguit de mesures que es gestionaran a través de metodologia Leader ajudarà a la creació de sinèrgies entre els diferents actors de les zones rurals ja que defineixen una estratègia de desenvolupament local específica per al seu territori. Aquest model conegut com "bottom-up approach", incentiva l'establiment d'una xarxa de cooperació entre les diferents actuacions desenvolupades en el món rural i també entre els agents que les desenvolupen.

5. Un nou model de gestió: el Contracte Global d'Explotació

Determinades mesures del PDR s'integren dins del Contracte Global d'Explotació. El contracte global d'explotació és un acord de col·laboració entre l'administració i el titular d'una explotació agrària que té com a objectiu incentivar el desenvolupament d'un projecte global integrador de les funcions productives, econòmiques, mediambientals i socials de l'agricultura, amb la finalitat de fomentar la viabilitat de les explotacions agràries i assolir un desenvolupament rural sostenible. Per tant, és un nou instrument que pretén situar l'explotació agrària en les millors condicions de competitivitat i sostenibilitat, fent així un ús adequat dels recursos públics, i permetent que la societat en general prengui consciència i valori la contribució dels pagesos a una millor gestió del territori, al manteniment i millora del medi ambient i a la qualitat de vida en el medi rural.

El Contracte facilita a l'agricultor noves eines que han de permetre avançar cap a un model d'explotació agrària més competitiva, viable i responsable amb el medi ambient, facilitant la planificació i prioritització de les actuacions a través d'un pla d'explotació que parteix de la realitat de cada explotació i orienta les actuacions a realitzar. Es tracta en definitiva de contribuir a un model d'agricultura cada vegada més professional.

Joan Barniols Garriga, sotsdirector general d'Estratègia Rural. Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural. Generalitat de Catalunya.